

موانع انجام پژوهش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

علی صفری مرادآبادی^۱، علی رمضانخانی^۲، تیمور آقاملایی^۳، مرضیه حسینی^۴، سکینه دادی پور^{۵*}

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۱۲/۰۹

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۸/۰۸

چکیده:

مقدمه: با توجه به اهمیت نقش تحقیقات دانشجویی در دانشگاه‌ها و لزوم آگاهی مسئولین دانشگاه از مشکلات دانشجویان و از آنجائی - که براساس تحقیقات انجام شده، دانشجویان علوم پزشکی با توجه به موانع و چالش‌ها، مایل به انجام پژوهش نیستند، لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین موانع فعالیت‌های پژوهشی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس انجام شد.

روش‌ها: مطالعه توصیفی - مقطعی حاضر بر روی ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی با استفاده از پرسشنامه‌ی محقق ساخته متشکل از سه بخش اطلاعات دموگرافیک، موانع شخصی و سازمانی انجام شد. روایی پرسشنامه از طریق روایی محتوایی و پایایی آن برابر با $r=0/87$ تایید گردید. داده‌ها از طریق آزمون‌های t مستقل، آنالیز واریانس یک-طرفه و ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم افزار آماری SPSS آنالیز شدند.

یافته‌ها: در حیطه فردی بیشترین موانع مربوط به دانش ناکافی از متدلوژی و روش تحقیق ($2/91 \pm 1/24$) و نداشتن مهارت کافی در انجام تحقیق ($2/89 \pm 1/36$) و در حیطه سازمانی، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات ($2/75 \pm 2/27$) بود. همچنین نتایج نشان داد که دانشجویان محقق، بیشتر با موانع سازمانی ($56/13 \pm 13/90$) و غیرمحقق با موانع فردی ($53/80 \pm 10/95$) مواجهه بودند.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد که بیشترین موانع از دیدگاه دانشجویان نداشتن مهارت کافی در انجام تحقیق، دانش ناکافی از متدلوژی و روش تحقیق، آشنا نبودن به اصول آماری، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات می‌باشد. این موانع می‌تواند تا حدودی از طریق افزایش آگاهی دانشجویان از متدلوژی تحقیق، ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید، در دسترس قرار دادن نیروهای مشاور متخصص و پژوهشگر، جبران کمبود امکانات و تجهیزات و اصلاح شیوه‌های اداری رفع گردد.

کلید واژه‌ها: پژوهش، موانع، دانشگاه، دانشجویان پزشکی

مقدمه

علمی است که لزوم توجه به پژوهش و انجام تحقیقات در آن محسوس است (۳). این وظیفه در جامعه دانشگاهی بر عهده دو گروه اصلی اساتید و دانشجویان می‌باشد. اما متأسفانه نتایج تحقیقات نشان داده است که میزان قابل توجهی از وقت اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌ها صرف آموزش می‌شود و به همین دلیل اکثر اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌ها در کشورهای در حال توسعه، وقت کافی برای انجام امور پژوهش را ندارند (۲، ۴، ۵). از طرفی دانشجویان به عنوان نیروها و پژوهشگران آینده کشور نقش بسیار مهمی را در پیشرفت جامعه ایفا می‌کنند. آن‌گونه که جهت دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه، افزایش عملکرد دانشجویان در این زمینه ضروری قلمداد می‌گردد (۵). از طرفی بدون مانوس نمودن دانشجویان با پژوهش در زندگی و فعالیت‌های روزمره، فراگیری و پرورش استعدادهاى خلاق در تولید علم و مشارکت آن‌ها در توسعه کشور ناممکن خواهد بود (۶). بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد تحقیقات دانشگاهی توسط دانشجویان، در ایجاد

پژوهش علمی، مطالعه‌ای نظام‌مند برای حل یک مشکل و اصلی‌ترین نیروی محرکه یک جامعه در مسیر ترقی بوده و از آن به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم رشد نام برده می‌شود (۱). اهمیت تحقیق به اندازه‌ای است که هفت کشور اول تولید علم، همان هفت کشور اول جهان از نظر امکانات هستند و تفاوت بین کشورهای پیشرفته و توسعه نیافته با امکانات، شرایط و بسترهای تحقیقاتی آن‌ها مرتبط است (۲). نکته حائز اهمیت آن‌که بخش عمده‌ای از توان پژوهشی، در دانشگاه‌ها متمرکز شده است. چرا که دانشگاه برجسته‌ترین سازمان

نویسنده مسئول: سکینه دادی پور، گروه آموزش بهداشت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی در ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران
mdadipoor@yahoo.com

علی صفری مرادآبادی، کمیته پژوهشی دانشجویان، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

علی رمضانخانی، گروه بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

تیمور آقاملایی، گروه بهداشت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی در ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران

مرضیه حسینی، گروه بهداشت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی در ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران

روش تصادفی ساده نمونه‌ها انتخاب شدند. بدین ترتیب از ۴۰۰ نفر مورد مطالعه دانشکده بهداشت ۹۲ نفر، دانشکده پرستاری ۶۱ نفر، دانشکده پیراپزشکی ۱۰۰ نفر، دانشکده پزشکی ۹۰ نفر و دانشکده دندانپزشکی ۵۷ نفر را به خود اختصاص دادند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق ساخته مشتمل بر سه بخش بود: بخش اول اطلاعات دمو گرافیک (سن، جنسیت، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی سابقه انجام کار پژوهشی، سابقه شرکت در کارگاه‌های آموزش در پژوهش) را شامل شد. بخش دوم، موانع شخصی (۱۰ سوال) سوالاتی از قبیل نداشتن مهارت و دانش ناکافی از متدولوژی تحقیق، مشغله زیاد، عدم آشنایی به اصول آماری، نداشتن علاقه به امور پژوهشی و نظایر آن و بخش سوم موانع سازمانی (۲۱ سوال)، سوالاتی از قبیل عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات، عدم رعایت حق دانشجو در هنگام ثبت طرح‌های تحقیقاتی و انتشار مقالات، کمبود امکانات و تجهیزات، محدودیت زمانی جهت انجام پژوهش را شامل شد. نمره‌دهی در بخش دوم و سوم براساس مقیاس لیکرت بود. به کاملاً موافق نمره ۵ و کاملاً مخالف نمره ۱ تعلق گرفت. برای هر سوال یک امتیاز کلی در نظر گرفته شد و نمره بالاتر به معنی موافقت بیشتر در زمینه موانع موجود در جهت انجام پژوهش بود. میانگین نمره در هر حیطه (فردی و سازمانی) از ۱۰۰ برآورد گردید. پرسشنامه مذکور بر اساس مطالعه متون مرتبط و منابع معتبر علمی طراحی و تنظیم گردید. برای تعیین روایی صوری از دو روش کمی و کیفی استفاده شد. جهت تعیین کیفی روایی صوری، ۲۰ نفر از دانشجویان در این زمینه به صورت چهره به چهره مورد مصاحبه قرار گرفته و سطح دشواری (دشواری درک عبارات و کلمات)، میزان تناسب (تناسب و ارتباط مطلوب عبارات با ابعاد پرسشنامه) و ابهام (احتمال وجود برداشت‌های اشتباه از عبارات و یا وجود نارسایی در معانی کلمات) سوالات مورد بررسی قرار گرفت. پس از اعمال اصلاحات، در گام بعدی جهت کاهش عبارت‌ها، حذف عبارت‌های نامناسب و تعیین اهمیت هر یک از عبارت‌ها از روش کمی تاثیر گوینه (Item impact) استفاده شد. در این روش برای هر یک از گویه‌های ابزار، طیف لیکرتی پنج قسمتی کاملاً مهم است (امتیاز ۵)، تا اندازه‌ای (امتیاز ۴)، به طور متوسط (امتیاز ۳)، اندک (امتیاز ۲) و اصلاً مهم نیست (امتیاز ۱) در نظر گرفته شد.

مهارت تفکر انتقادی، تقویت کار گروهی، ارتقاء توانایی آنان در ارزیابی مطالعات و نیز کسب تجربه و مهارت لازم برای تعیین ارتباط بین داده‌های علمی در حوزه‌های مختلف نظام سلامت، تاثیرگذار است (۷-۹). مطالعات متعددی در دنیا به بررسی موانع انجام فعالیت‌های پژوهشی در محیط‌های دانشگاهی پرداخته‌اند (۱۲-۱۰، ۲، ۶). با توجه به اهمیت نقش تحقیقات دانشجویی در دانشگاه‌ها و لزوم آگاهی مسئولین از مشکلات تحقیقاتی دانشجویان با توجه به موانع و چالش‌ها، مایل به انجام تحقیقات نیستند (۱۳). لزوم انجام مطالعه‌ای در زمینه شناسایی موانع تحقیقاتی دانشجویان بیش از پیش ضروری به نظر می‌رسد. اکثریت تحقیقات صورت گرفته تاکنون موانع پژوهشی اعضای هیئت علمی را مورد بررسی قرار داده و تحقیقات محدودی به دانشجویان پرداخته‌اند. همان محدود تحقیقات صورت گرفته هر کدام با توجه به هدف و ابزار خاص مطالعه خود به نتایج متفاوت دست یافته‌اند. با عنایت به این موضوع که سیاست‌های پژوهشی هر دانشگاهی با دانشگاه‌های دیگر متفاوت می‌باشد و شناسایی موانع انجام پژوهش از ضروریات ارتقاء فعالیت‌های پژوهشی در هر دانشگاه محسوب می‌شود. پژوهش حاضر در راستای بررسی موانع انجام پژوهش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس انجام شده است، باشد تا زمینه‌ساز مداخله مسئولین ذی‌ربط دانشگاه برای رفع موانع باشد.

روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی-مقطعی است. جامعه مورد مطالعه را کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهر بندرعباس تشکیل داد. حجم نمونه با استفاده از فرمول $n = \frac{z^2 p(1-p)}{d^2}$ ۴۰۰ نفر تعیین گردید. دانشجویان در دو گروه دانشجوی محقق و غیرمحقق وارد مطالعه شدند. دانشجوی محقق دانشجویی تعریف شد که سابقه انجام یکی از فعالیت‌های پژوهشی زیر را داشت. مجری یا همکار طرح تحقیقاتی مصوب، ارائه مقاله در کنگره‌های داخلی و خارجی، چاپ مقاله فارسی یا انگلیسی، تالیف یا ترجمه کتاب، دانشجوی غیرمحقق نیز دانشجویی تعریف شد که هیچکدام از فعالیت‌های فوق را نداشت. انتخاب آزمودنی‌ها به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی و سپس تصادفی ساده بود. بدین ترتیب که هر دانشکده به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد. سپس از هر یک از طبقات با توجه به تعداد مورد نیاز و متناسب با جمعیت هر یک از طبقات به

ارایه توضیحاتی مختصر درباره تحقیق و محرمانه بودن اطلاعات (بی نام بودن پرسشنامه)، همچنین کسب رضایت دانشجویان برای همکاری، شروع به جمع‌آوری داده‌ها کرد. داده‌ها پس از جمع‌آوری وارد نرم افزار آماری SPSS.Ver.16 و از آزمون‌های t مستقل (برای ارتباط میانگین نمره هر حیطة شخصی و سازمانی) با متغیرهای جنسیت، سابقه پژوهشی، سابقه گذراندن کارگاه، آزمون آنالیز واریانس یک طرفه (برای ارتباط بین میانگین نمره هر حیطة شخصی و سازمانی با متغیر رشته تحصیلی) و آزمون ضریب همبستگی پیرسون (برای ارتباط بین متغیرهای کمی (موانع در حیطة فردی، سازمانی و سن) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ از نظر آماری معنی‌دار تلقی گردید.

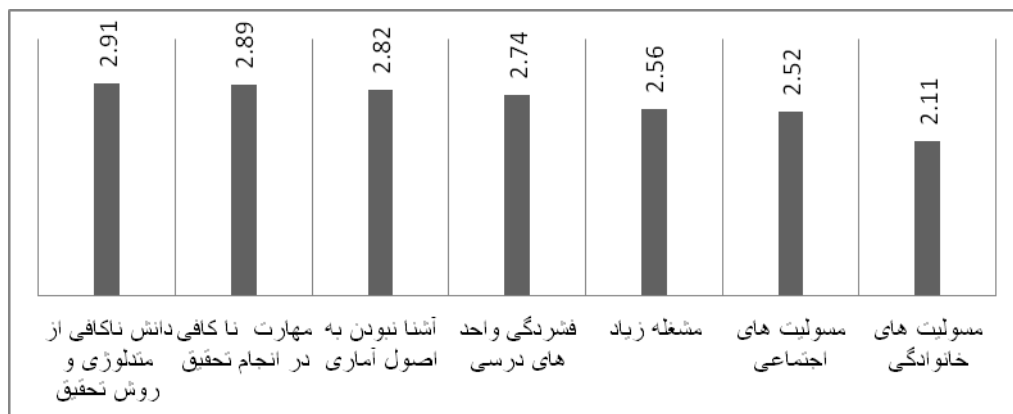
یافته‌ها

دامنه سنی شرکت‌کنندگان ۱۸ تا ۳۵ سال و میانگین سنی آن‌ها $21/61 \pm 2/61$ بود. ۲۲۷ نفر (۵۵/۹ درصد) مونث و ۱۷۹ نفر (۴۴/۱ درصد) مذکر، ۳۱۳ نفر (۷۷/۶ درصد) فاقد سابقه پژوهش و ۳۰۲ نفر (۷۵/۹ درصد) کارگاه آموزشی را نگذرانده بودند. نتایج نشان داد که مهم‌ترین موانع شخصی پژوهش، مهارت و دانش ناکافی از روش‌های تحقیق است و از طرفی مسئولیت خانوادگی در پایین‌ترین رتبه موانع پژوهش قرار داشتند (نمودار ۱).

برای تعیین روایی محتوا نیز از دو روش کیفی و کمی استفاده شد. در این مطالعه تعیین روایی محتوا مبتنی بر قضاوت افراد متخصص بود. در روش کیفی تعیین روایی محتوا، گویه‌ها توسط خبرگان مورد بازنگری قرار گرفت و اصلاحات ضروری در آن‌ها اعمال شد. برای تعیین روایی محتوا به روش کمی، دو شاخص نسبت روایی محتوا (CVR) (۰/۹۱) و شاخص روایی محتوا (CVI) (۰/۸۶) مورد استفاده قرار گرفت. برای تعیین نسبت روایی محتوا از ۱۰ نفر از اعضای هیات علمی که تجربه لازم در این زمینه را داشتند درخواست شد تا هر گویه را بر اساس طیف سه قسمتی (ضروری است، مفید است ولی ضروری نیست، و ضرورتی ندارد) بررسی نمایند.

برای شاخص روایی محتوایی، پرسشنامه طراحی شده را در اختیار ۵ نفر از اعضای هیات علمی قرار داده شد تا میزان مربوط بودن ساده بودن، مربوط بودن، واضح بودن هر یک از عبارت موجود در پرسشنامه را تعیین نمایند. برای تعیین پایایی ابزار از آزمون - باز آزمون استفاده گردید. بدین منظور پرسشنامه دو بار و به فاصله زمانی ۱۰ روز در اختیار یک گروه ۳۰ نفره از افراد مورد مطالعه قرار داده شد. داده‌های حاصل از دو آزمون برای تعیین ضریب همبستگی با همدیگر مقایسه گردید این مقدار ۰/۸۷ به دست آمد.

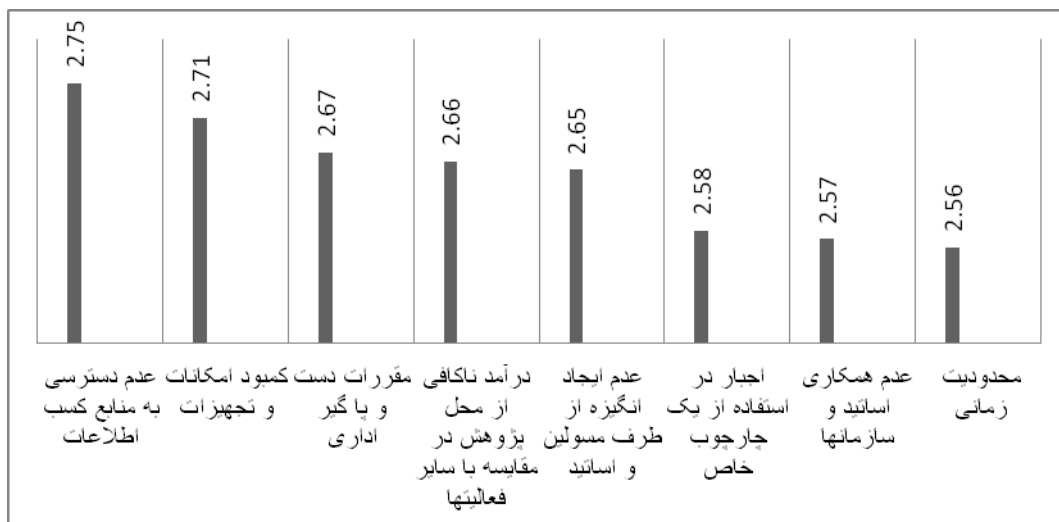
روش کار بدین صورت بود که محقق پس از اخذ معرفی‌نامه از معاونت پژوهشی دانشگاه و هماهنگی با رئیس دانشکده‌ها و

نمودار ۱: میانگین نمره موانع انجام فعالیت‌های پژوهشی در حیطة شخصی

نسبت به خدمات پژوهشی در راستای خدمت به بیماران از در انجام پژوهش بود.

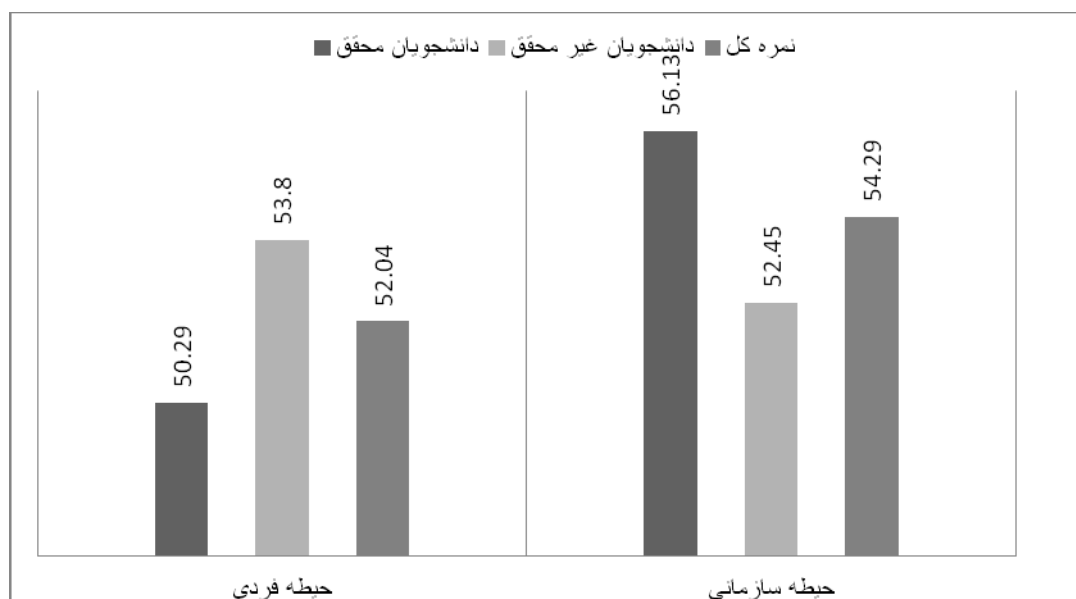
نمودار شماره دو نشان می‌دهد که مهم‌ترین موانع دانشجویان در حیطة سازمانی، عدم دسترسی به منابع کسب و کمبود امکانات و تجهیزات و کم اهمیت‌ترین آن خدمات بالینی

نمودار ۲: میانگین نمره موانع انجام فعالیت‌های پژوهشی در حیطه سازمانی

بر اساس نتایج حاصل از مطالعه بین نمره موانع شخصی و سن ($p=0/975$)، موانع سازمانی و سن ($p=0/809$) رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. همچنین نتایج نشان داد که دانشجویان محقق بیشتر با موانع سازمانی ($56/13 \pm 13/90$) و دانشجویان

غیرمحقق با موانع فردی ($53/8 \pm 10/95$) مواجهه هستند و نتایج بیانگر وجود موانع سازمانی بیشتر از موانع فردی بود (نمودار ۳).

نمودار ۳: مقایسه میانگین نمره موانع فعالیت‌های پژوهشی از نظر دانشجویان محقق و غیرمحقق.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون t مستقل و آنالیز واریانس یک طرفه، بین نمره میانگین کسب شده در حیطه شخصی و سازمانی با متغیرهای جنسیت، سابقه پژوهشی، سابقه گذراندن کارگاه آموزشی و رشته تحصیلی رابطه ای یافت نشد ($p > 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان داد که بیشترین مانع انجام فعالیت‌های پژوهشی در بین دانشجویان محقق، موانع سازمانی

و در بین دانشجویان غیرمحقق موانع شخصی بود. این نتایج با مطالعه عنبری (۶)، Siemens (۱۴) و Amin (۱۵) هم‌خوانی دارد. طبیعتاً دانشجویان محقق به دلیل درگیر بودن در فرایندهای اداری تصویب و انجام فعالیت‌های پژوهشی موانع سازمانی را بیش از دانشجویان غیرمحقق درک نموده‌اند. از میان موانع موجود در حیطه سازمانی، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات، کمبود امکانات و تجهیزات، مقررات دست و پا گیر اداری، درآمد ناکافی از محل پژوهش در مقایسه با سایر

کتابخانه به ترتیب مهم‌ترین عوامل نارضایتی افراد از خدمات کمک پژوهشی است (۲۲). مطالعات دیگری هم با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی داشتند (۶، ۲۳-۲۵). پس می‌توان نتیجه گرفت که هر چه بودجه‌ی پژوهش در کشور بالاتر باشد، مشارکت دانشجویان در پژوهش و تدوین مقالات علمی نیز بیشتر خواهد بود. در این خصوص به مسئولین محترم پیشنهاد می‌گردد در حوزه هزینه‌های پژوهشی مخصوصاً تحقیقات دانشجویی نگاه ویژه‌ای داشته باشند.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که طولانی بودن مراحل تصویب طرح‌های تحقیقاتی و عدم ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید از جمله موانع سازمانی دیگری بود که توسط دانشجویان ذکر شد. در خصوص ایجاد انگیزه کافی در پژوهش‌گران نقش اساتید راهنما جهت تشویق دانشجویان به انجام فعالیت‌های پژوهشی و تاکید بر امر پژوهش و منافع آن در زندگی تحصیلی و شغلی آینده آن‌ها می‌تواند کمک‌کننده باشد. از طرفی سرمایه‌گذاری و تاسیس کمیته تحقیقات فعال دانشجویی و دادن یک‌سری اختیارات مستقیم به این کمیته‌ها و بکارگیری فعال دانشجویان به‌عنوان نیروی کار در این کمیته‌ها و دادن حق‌الزحمه کاری می‌تواند در ارتقاء انگیزه دانشجویان موثر واقع شود. در تحقیق غفارزاده بیش از نیمی از دانشجویان از شیوه مدیریتی مرکز تحقیقات دانشجویی اظهار بی‌اطلاعی کرده‌اند. بدین معنی که علاقه به پژوهش وجود دارد ولی برنامه‌ریزی، اطلاع‌رسانی و سرمایه‌گذاری وجود ندارد (۲۰). عزیزی طی پژوهشی به این نتیجه رسید که توجه به عوامل درونی (انگیزه افراد)، ایجاد زمینه مناسب برای رشد استعدادها و خلاقیت افراد، توجه به عوامل اقتصادی و استفاده از سیستم‌های اطلاع‌رسانی از جمله عوامل مهم موثر در پژوهش می‌باشند (۲۶). در زمینه طولانی بودن مراحل تصویب پروپوزال نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که حدود ۸۵ درصد از افراد دارای پروپوزال ارسالی به مراکز پژوهشی دانشگاه جهت تصویب، این فرایند را طولانی عنوان کرده‌اند. لذا ضرورت بازنگری ساختارهای دانشگاه و مراکز پژوهشی تابعه ملموس می‌باشد. از طرفی تجربیات پژوهشی مدیران مراکز پژوهشی می‌تواند در خارج کردن فعالیت‌های پژوهشی از یک سیکل اداری، از بین بردن فرهنگ اداری ایستا و عناصر محل نقش آفرین در زمینه کاهش مدت زمان تصویب طرح‌ها مثر ثمر واقع شود (۲۲). بنابراین از بین بردن موانع اداری، توسعه سامانه اطلاع‌رسانی و استفاده از افراد شایسته و با تجربه جهت ارزیابی طرح‌های پژوهشی از جمله اقداماتی است

فعالیت‌ها، عدم ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید به ترتیب بیشترین سهم از موانع پژوهشی را به خود اختصاص دادند.

بر اساس نتایج تحقیق حاضر مهم‌ترین مانع سازمانی دانشجویان، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات بود. این یافته با نتایج مطالعه ستوده (۱۶) و مطالعه فرزانه (۱۰) هم‌راستا بود. باقری مجد و همکاران نارسایی در اطلاع‌رسانی را معطل عمده‌ای در موسسات پژوهشی معرفی نمودند (۱۷). به‌نظر می‌رسد نبود امکانات و زمینه لازم برای شرکت دانشجویان در انجمن‌ها و کنفرانس‌های تخصصی داخلی و خارجی، هزینه بالای برخی نشریه‌های تخصصی، هزینه زیاد ثبت نام در همایش‌ها، فقدان اطلاع‌رسانی درباره‌ی برگزاری همایش‌ها و نبود یک منبع یا مرجع تخصصی برای آموزش صحیح و بهره‌گیری بهتر از روش‌های کسب اطلاعات علمی از دلایل احتمالی یافته حاضر باشد. لذا ایجاد زمینه لازم و فراهم آوردن امکان شرکت دانشجویان در مجامع علمی و شرکت در سمینارهای داخلی و خارجی و ایجاد کارگاه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی به منظور دسترسی به اطلاعات در این زمینه پیشنهاد می‌گردد.

همچنین در مطالعه حاضر دومین مانع در حیطه سازمانی کمبود امکانات و تجهیزات بود. Stange معتقد است کشورهایی که در دو دهه اخیر رشد چشمگیری داشته، در بخش تحقیقات سرمایه‌گذاری مناسب (مالی، انسانی) انجام داده‌اند (۱۸). شکاری و همکاران در بررسی مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی تحقیق بیان نمودند، وجود عامل رقابت در کشورهای توسعه‌یافته باعث شده است که بخش خصوصی سهم قابل توجهی در تامین اعتبارات پژوهشی داشته باشد اما این موضوع در ایران و بسیاری دیگر از کشورهای در حال توسعه وجود ندارد (۱۹). در مطالعه غفارزاده بیش از نیمی از افراد مورد مطالعه معتقد بودند که امکانات و تجهیزات موجود و اعتبار پژوهشی دانشگاه برای انجام امور پژوهشی کافی نمی‌باشد (۲۰). یافته‌های مطالعه صفری نشان داد که امکانات آموزشی و پژوهشی، دسترسی به اینترنت با سرعت مناسب، بانک‌های اطلاعاتی مختلف، مجهز نمودن آزمایشگاه‌های تحقیقاتی و فراهم نمودن دستگاه‌های پیشرفته آزمایشگاهی، حمایت مالی بخش تحقیقات دانشگاه از فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان می‌تواند مشارکت دانشجویان در انجام فعالیت پژوهشی را تقویت نماید (۲۱). مطالعه ظهور نشان داد که محدودیت‌های تایپ، پرینت، مشاوره پژوهشی، اینترنت و

که می‌تواند در کاهش پروسه تصویب طرح‌های تحقیقاتی مفید باشد.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مهارت و دانش ناکافی از روش تحقیق مهم‌ترین مانع شخصی در مشارکت دانشجویان نسبت به انجام پژوهش، می‌باشد. در مطالعه اشرفی و همکاران یکی از مهم‌ترین موانع شخصی در بین دانشجویان دانش و آگاهی ناکافی از متدلوژی تحقیق بود (۲۵). این یافته با نتایج سایر مطالعات همسو بود (۱۱، ۲۳، ۲۷). ولی با مطالعه عابدینی اصل که در آن مهارت‌های پژوهشی در حداقل اهمیت خود قرار داشت همخوانی ندارد (۲۸) به نظر می‌رسد دلیل این تفاوت اینست که در مطالعه عابدینی گروه هدف اعضای هیئت علمی، ولی در مطالعه حاضر گروه هدف دانشجویان بودند. قرار دادن واحد درسی روش‌های تحقیق در تمام مقاطع دانشگاهی و همچنین برگزاری کارگاه‌های آموزشی منظم و عملی، می‌تواند در افزایش دانش دانشجویان از متدلوژی تحقیق مثر و ثمر واقع شود. جویباری و همکاران نیز قرار دادن روش تحقیق را در برنامه درسی دانشجویان مهم ارزیابی نمودند (۲۹).

بر اساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر، دانشجویان مشغله کاری و فشرده‌گی واحدهای درسی را یکی دیگر از موانع پژوهش ارزیابی نمودند. نتایج پژوهش حاضر با مطالعه عنبری و همکاران (۶)، چنگیزی آشتیانی (۱۳) و پور ناصری (۳۰) هم‌راستا بود. طبیعتاً لزوم حضور دانشجویان گروه‌های علوم پزشکی در عرصه‌های بالین و جامعه در دوران تحصیل فشرده‌گی واحدهای درسی را منجر شده و فرصت انجام فعالیت‌های پژوهشی را حتی در صورت مهیا بودن امکانات تحقیقاتی پژوهش محدود می‌کند. در تحقیق ثناگو و همکاران نیز فشرده‌گی واحدهای درسی یکی از معضلات انجام تحقیق ارزیابی گردید که با نتایج این تحقیق همخوانی داشت (۴). بنابراین پیشنهاد می‌گردد با حذف سرفصل‌های غیرضروری در برنامه آموزشی با نظر متخصصین ذیربط، و گنجانیدن واحدهای عملی روش تحقیق در سرفصل دروس تمام رشته‌های علوم پزشکی دانشجویان وقت کافی برای آموزش روش تحقیق و انجام پژوهش بیابند.

در نهایت با توجه به یافته‌های بدست آمده از مطالعه حاضر

می‌توان نتیجه گرفت بیشترین موانع از دیدگاه دانشجویان نداشتن مهارت کافی در انجام تحقیق، دانش ناکافی از متدلوژی و روش تحقیق، آشنا نبودن به اصول آماری، عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات می‌باشد. بزرگترین مانع فردی دانشجویان مشارکت‌کننده در پژوهش، نداشتن مهارت کافی در انجام تحقیق و در حیطه سازمانی بیشترین مانع عدم دسترسی به منابع کسب اطلاعات بود. لذا پیشنهاد می‌گردد با فراهم کردن امکان دسترسی به اینترنت با سرعت، مجهز نمودن آزمایشگاه‌های تحقیقاتی، آشنایی بیشتر دانشجویان با متدلوژی تحقیق از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزش مقاله-نویسی و روش تحقیق، تشویق و افزایش انگیزه دانشجویان از طرق مختلف، اصلاح شیوه‌های اداری و همچنین در دسترس قرار دادن تیم‌های مشاوره پژوهشی با حضور افراد متخصص و جبران کمبود امکانات و تجهیزات می‌توان تا حدودی این موانع را مرتفع ساخت. از جمله راهکارهایی برای رفع مشکل حیطه سازمانی می‌توان به ایجاد زمینه لازم و فراهم آوردن امکان عضویت دانشجویان در مجامع علمی و شرکت در سمینارهای داخلی و خارجی، اشاعه فرهنگ استفاده بیشتر از منابع الکترونیکی از طریق فراهم آوردن نرم افزارهای تخصصی و بانک‌های اطلاعاتی مرتبط با هر رشته‌ای اشاره نمود.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر این است که پرسشنامه استفاده شده محقق ساخته بود که با استفاده از مطالعات و متون مشابه طراحی گردیده که بهتر است در مطالعات آتی روانسنجی پرسشنامه با روش‌های از جمله تحلیل عاملی صورت پذیرد. از دیگر محدودیت‌های مطالعه، تکمیل پرسشنامه به روش خود گزارش‌دهی بود که ممکن است از صحت لازم برخوردار نباشد.

قدردانی

این مقاله حاصل طرح مصوب شورای پژوهشی کمیته پژوهشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به شماره ثبت ۱۳۹۶/ص/۳۷۳۳۱ می‌باشد. از کمیته پژوهشی دانشجویان و معاونت تحقیقات و فن آوری دانشگاه علوم پزشکی برای حمایت مالی از این مطالعه قدردانی می‌شود.

References

1. Batooli Z, Nazari M. [The Features Of Social Research Network For Facilitating Research Activities From Medical Sciences Researchers' Perspective]. *Journal of Payavard Salamat* 2014; 8 (4): 316-31. [Persian]
2. Sotodeh Asl N, Ghorbani R, Rashidy-Pour A. [Viewpoints of faculty members of Semnan University of Medical Sciences about research barriers]. *Koomesh* 2014; 16 (1):1-7. [Persian]
3. Rezaeian M, Zare-Bidaki M, Bakhtar M, Hadimoghadam M. [A Survey of Research Self-Efficacy in Internship Medical Students of Rafsanjan University of Medical Sciences in 2013]. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences* 2015; 14 (2): 111-24. [Persian]
4. Edwards K. "Short stops": peer support of scholarly activity. *Academic medicine* 2002; 77 (9): 939.
5. Cohen MD, Jennings SG. Agreement and reproducibility of subjective methods of measuring faculty time distribution. *Academic radiology* 2002; 9 (10): 1201-8.
6. Anbari Z, Jadidi RA. [Comparing of barriers to research activities among students of Arak University of Medical Sciences, and appropriate strategies for student research management]. *Iranian Journal of Medical Education* 2013; 13 (5): 435-48. [Persian].
7. Frishman WH. Student research projects and theses: should they be a requirement for medical school graduation? *Heart disease (Hagerstown, Md)* 2001; 3 (3): 140-4.
8. Burazeri G, Čivljak M, Ilakovac V, Janković S, Majica-Kovačević T, Nedera O, et al. Survey of attitudes and knowledge about science in medical students in southeast Europe. *Bmj* 2005; 331 (7510): 195-6.
9. Segal S, Lloyd T, Houts PS, Stillman PL, Jungas RL. Postgraduate Medical Activities. *Acad Med* 1990; 65: 530-3.
10. Farzaneh E, Amani F, Taleghani YM, Fathi A, Kahnamouei-aghdam F, Fatthzadeh-Ardalani G. Research barriers from the viewpoint of faculty members and students of Ardabil University of Medical Sciences, Iran, 2014. *International Journal of Research in Medical Sciences* 2017; 4 (6): 1926-32.
11. Nikrooz L, Rouzitalab M, Rayegan Shirazi AR, Naghizadeh MM, Taghavi F. [Student research projects inhibiting factors from the students perspective]. *J Fasa Univ Med Sci* 2012; 2 (2): 113-9. [Persian]
12. Unnikrishnan B, Kanchan T, Holla R, Kumar N, Rekha T, Mithra P, et al. Medical Students' Research- Facilitators and Barriers. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR* 2014; 8 (12): XC01-XC04.
13. Ashtyani S, Shamsi M. Comparison of barriers to research activities forms the point of view of normal and talented students at Arak University of Medical Sciences. *Edu Res Med Sci* 2012; 1: 26-32.
14. Siemens DR, Punnen S, Wong J, Kanji N. A survey on the attitudes towards research in medical school. *BMC medical education* 2010; 10 (1): 4.
15. Amin TT, Kaliyadan F, Al Qattan EA, Al Majed MH, Al Khanjaf HS, Mirza M. Knowledge, attitudes and barriers related to participation of medical students in research in three Arab Universities. *Education in medicine journal* 2012; 4 (1): 43-56.

16. Sotodeh Asl N, Ghorbani R, Rashidy-Pour A. [Restrictive factors in medical research in the viewpoint of students of Medical Sciences University of Semnan]. *Koomesh*. 2015; 17 (1): 267-76. [Persian]
17. bagheri majd r, ghalavandi h, miraghaei aa, sedghi bokani n, bagheri majd a. Analysis of gap of Humanities studies in higher education. *Research in School and Virtual Learning* 2014;1(3):79-90.
18. Stange KC. Primary care research: barriers and opportunities. *Journal of family practice* 1996; 42 (2): 182-8.
19. Shekari G, Zavari M. [The main challenge for the research: lack of funds or research culture of Country]. *National Conference on Research and Technology*; 2010. 12-27, Tehran, Iran. [Persian]
20. Ghaffarzadeh S, Nazari H, Ghasemi R, Ahmadi Doyran Z. Status of research among medical students of Urmia University Medical Sciences in (Knowledge, Attitude and Practice). *J Urmia Nurs Midwifery Fac* 2011; 9 (5).
21. Safari Y, Navazeshkhah F, Azizi M, Ziaei M, Sharafi K. The Effective Factors on the Postgraduate Students' Interest and Participation in Performing Research Activities-Case Study: Kermanshah University of Medical Science. *Future of Medical Education Journal* 2015; 5 (2): 3-9.
22. Zohor A, Fekri A. [Barriers from the viewpoint of research faculty of Medical Sciences]. *payesh* 2003; 2 (2): 113-20. [Persian]
23. Karimian Z, Sabbaghian Z, Saleh Sedghpour B, Lotfi F. [Internal obstacles in research activities: faculty members' viewpoints in Shiraz University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education* 2012; 11 (7): 750-63. [Persian]
24. Shavoon A, Jahed H. Identifying Barriers to research activities in terms of faculty members of Tabriz. *Science and Technology Policy* 2012; 4 (4): 49-64.
25. Ashrafi-rizi H, Fateme Z, Khorasgani ZG, Kazempour Z, Imani ST. Barriers to Research Activities from the Perspective of the Students of Isfahan University of Medical Sciences. *Acta Informatica Medica* 2015; 23 (3): 155-159.
26. Azizi N. [A Study of Ways to Improve Research Performance of Humanities Faculty Members]. *Strategy for Culture* 2013; 6 (21): 7-33. [Persian]
27. Memarpour M, Fard AP, Ghasemi R. Evaluation of attitude to, knowledge of and barriers toward research among medical science students. *Asia Pacific family medicine* 2015; 14 (1): 1.
28. Abedini S, Abedini S, Kamalzadeh H, Momeni E, Zare S. [Faculty Members of Hormozgan Medical college points of views about research barriers]. *Dena J* 2009; 4 (1-2): 51-8. [Persian]
29. Joibari L, Sanagoo A. [A mechanism for increasing the performance of medical students]. *J Qual Res Health Sci* 2012; 1 (1): 59-69. [Persian]
30. Poornaseri S, Mohamadi M, Mozafari N, Dadkhah B, editors. [The views faculty & students about Barriers Research in Ardebil University of Medical sciences in 2006]. *Proceeding of the 9 th National Conference on Medical Education*; March 14-16; Iran. Yazd: 2007. [Persian]

Students Viewpoint about Barriers to doing research in Hormozgan University of Medical Sciences

Safari-Moradabadi A¹, Ramezankhani A², Aghamolaei T³, Hosseini M⁴, Dadipoor S^{5*}

Received: 2017/02/27

Accepted: 2017/10/30

Abstract

Introduction: Considering the important role of doing research by students in universities and the need of authorities awareness about problems which students have in this process on one hand, and lack of medical students willingness to do research in the light of the obstacles and challenges on the other hand, The present study aims to determine Research barriers from the students viewpoints in Hormozgan University of Medical Sciences.

Methods: In this descriptive cross-sectional study, 400 students of Hormozgan University of Medical Sciences were selected through completely Stratified sampling. The data collection tool was a researcher-made questionnaire containing 3 parts: demographic information, individual barriers and organizational and environmental barriers. validity and reliability of the tool was confirmed by content validity and equal to 0.87 respectively. Data were analyzed by using independence t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation coefficient through SPSS software.

Results: the main obstacles in the field of individual factors related to Inadequate knowledge of research methodology (2.91 ± 1.24) and Inadequate skill to do research (2.89 ± 1.36) and in the field of organizational factors, the most important barrier was Lack of access to sources (2.75 ± 2.27). The results showed that the researcher students were faced with organizational obstacles (56.13 ± 13.95) and non-researched students with individual barriers (53.80 ± 10.95).

Conclusion: The most prevalent barriers from students viewpoints were inadequate skill in doing research, inadequate knowledge of research and research methodology, unfamiliarity with the basics of statistics and limited access to information sources. In this regards Certain strategies including: raising students' knowledge of research methodology, creating motivation among students by authorities and professors, doing consultation by using expert researchers, providing research facilities and equipment also correcting administrative practices can help to remove these barriers

Key words: Research, barriers, Universities, Medical Student

Corresponding Author: Dadipoor S, Department of Health Education, Social Determinants in Health Promotion Research Center, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran mdadipoor@yahoo.com

Safari-Moradabadi A, Student's Research Committee, School of Public Health, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Ramezankhani A, Department of Public Health, School of Public Health, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Aghamolaei T, Department of Public Health, Social Determinants in Health Promotion Research Center, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran

Hosseini M, Department of Public Health, Social Determinants in Health Promotion Research Center, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran